

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»  
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ  
Кафедра основ медицини**



**“ЗАТВЕРДЖУЮ”**  
декан факультету здоров'я  
та фізичного виховання  
Едуард СИВОХОП  
“ 30 ” червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА**

**КЛІНІЧНА ПРАКТИКА У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ  
ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ ТА ДИХАЛЬНОЇ  
СИСТЕМИ**


Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	227 Фізична терапія, ерготерапія
Освітня програма	Фізична терапія, ерготерапія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма «Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань **22 Охорона здоров'я**, спеціальності **227 Фізична терапія, ерготерапія**, освітньо-професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія».

**Розробники:** **Ксенія МЕЛЕГА**, к. мед. н., доцентка, зав. кафедри основ медицини  
**Вікторія КІШ**, викладачка кафедри основ медицини

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри основ медицини**

протокол № 15 від «25» червня 2025 р.

Завідувачка кафедри  Ксенія МЕЛЕГА

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання

протокол № 12 від «30» червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії  Фелікс ФІЛАК

## 1. ОПИС ПРАКТИКИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна (вечірня) форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – <b>6</b>	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – <b>180</b>	<b>3</b>	-
Вид підсумкового контролю: <b>Диференційований залік</b>	Семестр:	
	<b>6</b>	-
	Індивідуальна робота	
	<b>60</b>	-
Форма підсумкового контролю: <b>усний</b>	Самостійна робота:	
	<b>120</b>	-

## 2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

**Метою** «Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» є підготовка студентів до виконання професійних обов'язків фахівця з фізичної терапії, ерготерапії, формування у здобувачів позитивного ставлення до своєї професії, набуття і удосконалення вмінь і навичок у використанні засобів і методів фізичної терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем. Практика є однією з основних форм освітньо-професійної підготовки бакалаврів спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія, у ході якої здійснюється закріплення їх теоретичних знань і удосконалення практичної підготовленості до роботи в якості фахівця з фізичної терапії, ерготерапії.

**Завдання практики:**

1. Ознайомлення студентів з організацією і методикою проведення заходів фізичної терапії, ерготерапії у лікувально-профілактичних і реабілітаційних закладах різних форм власності.

2. Поглиблення і закріплення теоретичних знань з дисциплін фахової підготовки, отриманих у процесі навчання за спеціальністю, удосконалення навичок їх практичного застосування при проведенні заходів фізичної терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем.

3. Формування практичних умінь і навичок планування, організації та контролю процесу фізичної терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем; оцінки та аналізу результатів діяльності, звітності по ній.

4. Набуття студентами досвіду практичної роботи в якості асистента фізичного терапевта, ерготерапевта у закладах охорони здоров'я, що надають реабілітаційну допомогу, та удосконалення професійних навичок.

5. Формування і розвиток морально-психологічних та якостей, стереотипів поведінки, форм спілкування, необхідних для успішної діяльності фахівця в галузі фізичної терапії, ерготерапії як невід'ємної частини майбутньої професійної діяльності; виховання у студентів потреби до самоосвіти, закріплення стійкого інтересу, поваги та творчого підходу до обраної професії.

Відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» опанування програми Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

*Загальні компетентності:*

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 03. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 04. Здатність працювати в команді.

ЗК 05. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 08. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

*Спеціальні (фахові) компетентності:*

СК 01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.

СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

СК 04. Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.

СК 05. Здатність провадити безпечно для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.

СК 06. Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати (додаток 3).

СК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.

СК 08. Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії.

СК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

СК 10. Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами (додаток 3) та документувати отримані результати.

СК 11. Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.

СК 14. Здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії.

### **3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ**

Передумовами проведення «Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 5 Латинська мова і медична термінологія

ОК 8 Анатомія людини

ОК 11 Фізіологія людини

ОК 12 Загальна патологія

ОК 14 Фармакологія

ОК 15 Вікова анатомія і фізіологія

ОК 16 Основи ерготерапії

ОК 17 Основи практичної діяльності у фізичній терапії (вступ до спеціальності)

ОК 21 Пропедевтика та основи педіатрії

ОК 22 Основи клінічної патології в кардіології та пульмонології

ОК 24 Основи класичного і нетрадиційних видів масажу

ОК 28 Основи фізичної терапії

ОК 29 Клінічна психологія

ОК 35 Інструментальні методи функціональної діагностики та клініко-лабораторні дослідження

ОК 40 Лікувальний масаж при різних захворюваннях

ОК 41 Пропедевтична клінічна практика у фізичній терапії, ерготерапії

### **4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ**

Відповідно до освітньої програми «**Фізична терапія, ерготерапія**», проведення «Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

<b>Програмні результати навчання</b>	<b>Шифр ПРН</b>
Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.	<b>ПР 04</b>
Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі (додаток 3), трактувати отриману інформацію.	<b>ПР 06</b>
Трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП).	<b>ПР 07</b>
Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.	<b>ПР 08</b>
Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.	<b>ПР 09</b>
Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності.	<b>ПР 11</b>
Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.	<b>ПР 12</b>
Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.	<b>ПР 13</b>
Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.	<b>ПР 14</b>
Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.	<b>ПР 15</b>
Проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.	<b>ПР 16</b>
Оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій (додаток 3), та за потреби, модифікувати поточну діяльність.	<b>ПР 17</b>
Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.	<b>ПР 18</b>

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування «Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи»:

<b>Очікувані результати навчання з дисципліни</b>	<b>Шифр ПРН</b>
<b>Знати</b> анатоμο-морфологічні особливості будови та функції серцево-судинної системи та дихальної систем; патогенетичні механізми розвитку функціональних порушень серцево-судинної і дихальної систем; основні симптоми та синдроми при патології органів серцево-судинної і дихальної систем; тести, методи і методики обстеження стану серцево-судинної та дихальної систем, які використовуються у фізичній терапії та ерготерапії; сучасні підходи до лікування, показання та протипоказання до застосування методів фізичної терапії і ерготерапії у разі кардіологічної та пульмонологічної патології; основні правила	<b>ПР 04</b> <b>ПР 08</b> <b>ПР 12</b>

медичної етики та деонтології при роботі з пацієнтами у клініці внутрішньої медицини.	
<b>Вміти</b> проводити опитування пацієнта/клієнта з порушеннями серцево-судинної та дихальної систем для визначення порушень функції, активності та участі, використовуючи відповідний інструментарій (антропометрія, огляд, пальпація, перкусія, аускультация, визначення та оцінка пульсу і артеріального тиску, функціональні тести, спірометрія, пікфлоуметрія, пульсооксиметрія); документувати дані реабілітаційного обстеження згідно професійних інструкцій фізичного терапевта і вимог бази практики; трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ).	<b>ПР 06</b> <b>ПР 07</b> <b>ПР 11</b>
<b>Розвинути здатність</b> використовувати дані реабілітаційного обстеження при складанні індивідуальних програм з фізичної терапії, ерготерапії для пацієнтів із захворюваннями серцево-судинної та дихальної систем, в тому числі за наявності ускладнень та супутньої патології (встановлювати цілі втручання, розробляти технологію втручання); добирати засоби, методи та форми фізичної терапії, ерготерапії з урахуванням індивідуальних психологічних та функціональних особливостей стану пацієнта з порушеннями серцево-судинної та дихальної систем; здійснювати етапний, поточний та оперативний контроль стану пацієнта/клієнта з серцево-судинними та респіраторними захворюваннями.	<b>ПР 07</b> <b>ПР 09</b> <b>ПР 11</b> <b>ПР 13</b>
<b>Оволодіти</b> навичками реалізовувати програму фізичної терапії, ерготерапії в пацієнтів/клієнтів із захворюваннями серцево-судинної та дихальної систем та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності; вмінням прогнозувати результати фізичної терапії пацієнтів/клієнтів із захворюваннями серцево-судинної та дихальної систем; аналізувати результати та коректувати хід виконання програм фізичної терапії, діючи у межах затверджених клінічних настанов/протоколів.	<b>ПР 09</b> <b>ПР 11</b> <b>ПР 12</b> <b>ПР 17</b>
<b>Демонструвати уміння</b> спілкування з пацієнтом/клієнтом з захворюваннями серцево-судинної та дихальної системи, іншими групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді; навчати пацієнта прийомам самообслуговування, навчати опікунів/родичів пацієнта прийомам догляду за пацієнтом, залучати їх до реабілітаційного процесу, безпечно реалізовувати програму з фізичної терапії; передбачати та визначати реакцію пацієнта на проведення заходів фізичної терапії, ерготерапії; засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.	<b>ПР 16</b> <b>ПР 17</b> <b>ПР 18</b>

## 5. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Бази «Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» визначаються довгостроковими або короткостроковими договорами між університетом і підприємствами сфери охорони здоров'я всіх форм власності і є офіційною підставою для проходження практики здооувачів вищої освіти. Тривалість дії договорів погоджується договірними сторонами. Вона може визначатися на період самої практики або на термін до п'яти років з можливістю подальшої пролонгації на такий же строк.

Базами проходження практики можуть виступати лікувально-профілактичні заклади охорони здоров'я (поліклініки, лікарні, санаторії, лікарсько-фізкультурний диспансер, реабілітаційні центри тощо), які забезпечені висококваліфікованими кадрами і відповідають вимогам програми практики.

Здобувачі мають можливість завчасно самостійно пропонувати місце проходження практики за умови підписання короткострокового договору між університетом та окремим закладом охорони здоров'я.

Закріплення здобувачів за базами практики та призначення керівників від кафедри оформлюється наказом ректора університету.

Факультет здоров'я та фізичного виховання наразі має підписані довгострокові договори співпраці з наступними підприємствами, що можуть стати базами практики під час проходженні практики:

1. КНП "Обласний клінічний фтизіопульмонологічний лікувально-діагностичний центр";
2. КНП "Ужгородська міська дитяча клінічна лікарня" УМР;
3. КНП "Ужгородська міська лікарня" УМР;
4. КНП Ужгородська міська поліклініка;
5. КНП. Обласна клінічна лікарня ім.Новака;
6. ДП санаторій "Сонячне Закарпаття";
7. Санаторій «Орлине гніздо»;
8. КП "Дніпропетровська обласна клінічна лікарня ім. І.І. Мечникова" ДОР;
9. Рівненський навчально-реабілітаційний центр «Особлива дитина»;
10. КНП "Закарпатський обласний дитячий санаторій Малятко";
11. КНП "Обласний клінічний центр нейрохірургії та неврології" ЗОР;
12. КРУ Обласний центр комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю;
13. КНП "Центр спортивної медицини, санології та фізичної реабілітації";
14. КНП. Берегівська центральна районна лікарня
15. Клінічний санаторій «Карпати»;
16. МЦ "Превеншен";
17. ТОВ Гемо Медика Україна.

## **6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ «КЛІНІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ ТА ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ»**

Зміст Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи бакалаврів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» полягає у набутті студентами практичних вмінь і навичок роботи на посаді асистента фізичного терапевта, ерготерапевта в лікувально-профілактичних закладах та реабілітаційних центрах, що і визначає її основну мету. Діяльність студента на практиці має дві складові частини, що доповнюють одна одну: індивідуальну роботу (60 годин) і самостійну роботу (120 годин).

Індивідуальна робота студента у період проходження «Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» має важливе значення для якісного опанування програми практики і підготовки до проведення заходів фізичної терапії, ерготерапії. Індивідуальні завдання під час практики полягають у виконанні:

- протоколювання й аналізу проведених процедур фізичної терапії, ерготерапії, інших видів реабілітаційної роботи;
- аналізу науково-методичної літератури з проблем фізичної терапії, ерготерапії хворих на серцево-судинні та респіраторні захворювання;

- підбору необхідного методичного матеріалу для організації й проведення заходів фізичної терапії, ерготерапії;

- оформлення документів планування та обліку практичної роботи студента-практиканта (щоденник практиканта, документи звітності тощо).

- підготовка планів-конспектів 3 реабілітаційних програм з акцентом на певний вид реабілітаційного втручання, проведених студентом-практикантом під наглядом фізичного терапевта, ерготерапевта для пацієнтів з захворюваннями серцево-судинної або дихальної системи. У реабілітаційних програмах повинні бути відображені:

- методика збору анамнезу для хворих різних нозологій (відповідно профілю клінічної практики);

- методика проведення реабілітаційного обстеження хворого з відповідною нозологією;

- сформульовано реабілітаційний діагноз;

- визначено мету та завдання фізичної терапії, ерготерапії, етап реабілітації, руховий режим тощо;

- визначено засоби фізичної терапії, ерготерапії, їх дозування, послідовність застосування, організаційні та методичні особливості занять;

- наведені методичні розробки, які студент-практикант склав під час проходження практики (плани-конспекти занять з кінезіотерапії, інших видів реабілітаційної роботи тощо);

- проведено аналіз ефективності індивідуальної програми з фізичної терапії, надані рекомендації щодо наступного проведення реабілітаційних заходів.

Самостійна практична діяльність студентів складається із щоденної 6-ти годинної роботи у реабілітаційному відділенні на Базі практики, де проходять відновне лікування пацієнти з захворюваннями серцево-судинної та дихальної систем. У ході практики студент включається у реабілітаційний процес конкретного лікувально-профілактичного закладу, який включає наступні розділи:

- спостереження за роботою фізичних терапевтів, ерготерапевтів, які працюють на базі практики;

- проведення реабілітаційного обстеження пацієнта відповідно до клінічного діагнозу (збір анамнезу шляхом опитування пацієнта, а також членів його родини, лікуючих лікарів; використання методів обстеження, тестів, які прийняті у фізичній терапії та ерготерапії, при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи, інших систем та органів);

- визначення наявних порушень у пацієнта за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я; виявлення основних проблем зі здоров'ям та складання реабілітаційного прогнозу;

- планування індивідуальних програм фізичної терапії, визначення короткотермінових та довготермінових цілей;

- проведення реабілітаційних втручань (заходів) з використанням різних форм кінезіотерапії, методів масажу, механотерапії, апаратної фізіотерапії, ерготерапевтичних маніпуляцій та оцінка їх ефективності;

- здійснення у процесі реабілітації оперативного, поточного та етапного контролю за станом пацієнта з оцінкою ефективності проведення програм фізичної терапії та ерготерапії й аналізом отриманих результатів;

- оволодіння та удосконалення методики проведення процедур фізичної терапії, ерготерапії; проведення корекції програми реабілітаційного втручання з урахуванням результатів спостереження та повторних обстежень пацієнтів;

- спілкування з пацієнтом та членами його сім'ї з метою надання чітких вказівок для заохочення та досягнення оптимального результату; надання практичних рекомендацій щодо подальшого відновлення функцій, правильного поведіння (переміщення, адаптаційного обладнання);

- співпраця в процесі проходження практики з медичним персоналом та пацієнтами лікувально-реабілітаційного закладу, дотримуючись деонтологічних принципів спілкування; збереження конфіденційності інформації про пацієнта, уникаючи обговорення її зі сторонніми особами;

- участь у методичних семінарах, інструктивних і організаційних нарадах, які проводяться для працівників установи, та інструктивних заняттях, які проводяться керівниками практики від кафедри;

- проведення санітарно-просвітницької роботи, яка включає проведення бесід із хворими та їх рідними про роль і ефективність впливу реабілітаційних заходів, небезпеку шкідливих звичок, профілактику гіподинамії та формування здорового способу життя; допомога медичному персоналу відділення у оформленні наочної агітації тощо.

Свою практичну діяльність студент узгоджує з процесом реабілітації, розпорядком дня пацієнта. Студент-практикант вступає у професійне спілкування з лікарями та іншим персоналом реабілітаційного відділення, виявляючи ініціативу і наполегливість у засвоєнні відповідних знань, умінь, навичок та норм поведінки. Студент налагоджує професійні стосунки з лікарями, фізичними терапевтами, ерготерапевтами, середнім та молодшим медичним персоналом, розвиває навички спілкування з пацієнтами, заохочує і навчає їх для досягнення цілей реабілітації. Під час практики студент постійно працює з науково-методичною літературою, підвищує свій фаховий рівень, вивчає нормативні документи тощо. Самостійність студента у реабілітаційній діяльності регламентується відповідальним за проходження практики від Бази, а також лікарями, фахівцями з фізичної терапії, ерготерапії, з якими він співпрацює, і визначається рівнем підготовки практиканта.

## **7. ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ «КЛІНІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ ТА ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ»**

Орієнтовний календарний план «Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» бакалаврами спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Орієнтовний календарний план «Клінічної практики при захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем»

№ п/п	Вид та зміст роботи	Період виконання завдання
1.	Інструктивне заняття: “Мета, завдання, зміст «Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» на посаді асистента фізичного терапевта, ерготерапевта”; перевірка готовності до практики	1-й день
2.	Цільовий інструктаж з питань охорони праці та техніки безпеки на базах практики (у лікувально-профілактичних та реабілітаційних закладах)	1-й день
3.	Складання індивідуального плану роботи на період практики	1-2 день
4.	Ознайомлення зі структурою та організацією роботи, нормативними документами реабілітаційного відділення лікувально-профілактичного закладу, реабілітаційного закладу. Ознайомлення з санітарно-гігієнічними нормами та правилами деонтології у реабілітаційному відділенні	2-3-й день

5.	Спостереження за проведенням процедур фізичної терапії, ерготерапії з пацієнтами при різних захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем фахівцями реабілітаційного відділення (закладу)	1-2 тиждень
6.	Самостійне проведення процедур фізичної терапії, ерготерапії з пацієнтами при різних захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем під керівництвом фахівців реабілітаційного відділення (закладу)	2-4 тиждень
7.	Підготовка планів-конспектів реабілітаційних занять та виконання індивідуальних завдань (складання реабілітаційних програм)	2-4 тиждень
8.	Участь у проведенні організаційної, санітарно-просвітницької роботи у реабілітаційному відділенні (закладі)	2-4 тиждень
9.	Підготовка звітної документації про проходження практики	4 тиждень
	Загальна тривалість практики	4 тижні

## 8. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Загальне керівництво «Клінічною практикою у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» здійснюється деканатом факультету здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «УжНУ» та загально-університетським керівництвом. Навчально-методичне керівництво практикою від університету забезпечують викладачі кафедри основ медицини, яка є кафедрою професійної підготовки бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії, а від лікувально-профілактичних та реабілітаційних закладів – керівники від бази практики - завідувачі відділень або провідні фахівці з фізичної терапії, ерготерапії. Керівники від Баз виробничої практики працюють у тісному контакті з керівниками практики від кафедри.

Для формування професійних компетентностей майбутнього фахівця з фізичної терапії, ерготерапії важливо забезпечити можливість виконання студентами всієї повноти програми «Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» на Базі практики. Діяльність студентів поєднується з виховною, організаційно-методичною та просвітницькою роботою. У процесі практики студенти впливають на колектив закладу, на базі якого проходить виробнича клінічна практика, дотримуються трудової дисципліни, надають допомогу в оформленні методичної документації. Формування та удосконалення умінь і навичок студентів здійснюється в процесі професійної діяльності під контролем керівника від Баз практики, який надає консультативну та методичну допомогу у проведенні заходів фізичної терапії, ерготерапії, здійснює контроль з подальшим аналізом і оцінкою виконання окремих завдань програми практики. Такий підхід сприяє поглибленню теоретичних знань і практичних умінь майбутніх фахівців фізичної терапії, ерготерапії.

До початку практики студенти ознайомлюються з вимогами та завданнями практики, змістом роботи та звіту студента - практиканта. Після прибуття на Базу практики студенти надають необхідні документи головному лікареві установи або заступнику з лікувальної роботи, який своїм наказом призначає керівників практики від Баз і визначає місце проходження практики кожного студента.

### **Обов'язки керівника від бази практики:**

- проводить інструктаж з охорони праці і техніки безпеки, знайомить студентів із графіком роботи відділення; обов'язково наголошує на обов'язковості дотримання норм і правил медичної етики та деонтології при контакті з хворими; інформує студентів про структуру і потужності відділення, характеризує допоміжні служби і кабінети, ознайомлює практикантів з особливостями роботи відділення та ведення медичної документації у відділенні;

- розподіляє студентів по робочих місцях, здійснює керівництво та безпосередній щоденний контроль за роботою студентів у період виробничої практики та виконанням робочої програми Клінічної практики при захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем, надає консультації і необхідну допомогу;

- веде облік відвідування практики кожним студентом та оцінює якість виконаної роботи; стежить за якістю ведення щоденників практики, рівнем освоєння практичних умінь та навичок, контролює дотримання студентами трудової дисципліни та повідомляє деканат про всі порушення трудової дисципліни, правил внутрішнього розпорядку тощо;

- по завершенню практики керівник від Базис практики надає студенту письмовий відгук, засвідчений особистим підписом і печаткою, у якому відзначає: рівень теоретичної підготовки студента і оволодіння практичними навичками; уміння застосовувати теоретичні знання на практиці; ділові й організаторські якості студента-практиканта; активність у виконанні самостійних реабілітаційних заходів, проведенні санітарно-просвітньої роботи; ставлення до роботи; дисциплінованість; дотримання основних норм медичної етики і деонтології; соціальну активність, ініціативність; професійну придатність; рекомендовану оцінку за підсумками проходження практики.

#### ***Обов'язки керівника практики від кафедри:***

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед початком виробничої практики, в тому числі настановної консультації, інструктажу про порядок проходження практики; висвітлює питання охорони праці та заходи безпеки;

- завчасно готує і надає студентам-практикантам необхідну документацію: направлення, програму практики, щоденники практики, календарний план, індивідуальні завдання, методичні рекомендації тощо;

- знайомить студентів про систему звітності та критерії оцінювання практики;

- знайомить керівників від Базис практики з програмою практики й обов'язками, які на них покладаються;

- веде контроль за проходженням студентами практики умовами праці студентів на практиці, виконання студентами-практикантами правил внутрішнього розпорядку Базис практики та дотримання трудової дисципліни.; перебуває у тісному контакті з керівником практики від Базис та забезпечує високу якість опанування програми практики студентами;

- періодично інформує завідувача кафедри про хід практики, бере участь в обговоренні проблемних питань щодо організації та проведення практики студентів та вживає заходів щодо її покращення;

- по закінченню практики забезпечує приймання диференційованого заліку з практики, підводить підсумки практики, оцінює роботу кожного студента та складає звіт про проведення виробничої Клінічної практики при захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем.

#### ***Обов'язки студентів при проходженні практики:***

- взяти участь у настановній консультації з питань організації та проходження практики, ознайомитись з метою, завданням, базою, де проходитиме практика; оформити щоденник та всю необхідну документацію для проходження практики;

- своєчасно прибути на базу практики, пройти інструктаж з охорони праці та техніки безпеки; ознайомитись з розпорядком і особливостями роботи відділення та своєчасно приступити до проходження практики;

- у повному обсязі виконувати усі завдання, передбачені програмою практики і вказівками керівників практики; сумлінно вести записи у щоденнику виробничої практики за встановленою формою;

- неухильно дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії і гігієни та правил внутрішнього розпорядку Базис практики, норм медичної етики і деонтології. Студенти несуть повну відповідальність за виконану роботу, життя та здоров'я осіб, яким проводять заходи фізичної терапії, ерготерапії;

- за період виробничої практики студенти повинні брати участь у санітарно-просвітницькій роботі та профілактичних заходах, які проводяться на Базі практики, у виробничих нарадах, науково-практичних конференціях закладу тощо;

- студенти зобов'язані своєчасно оформити передбачену програмою звітну документацію про проходження практики, подати її на перевірку керівнику практики та скласти диференційований залік з практики.

## **9. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ, ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ ПРАКТИКИ**

Письмовий звіт про проходження «Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» є основним документом студента, що характеризує виконану ним роботу під час практики, набуті організаційні, практичні, методичні та виховні навички. За змістом і структурою звіт повинен відповідати програмі практики. Звіт повинен містити відомості про конкретну роботу, виконану студентом на робочому місці. Звіт оформлюється відповідно до загальних вимог, встановлених стандартом для оформлення текстових документів. Звіт з практики студент готує самостійно і надає його для погодження керівнику практики від Базі практики до її закінчення.

### ***Загальні вимоги до оформлення звіту про проходження практики:***

- звіт про проходження практики має містити: титульний аркуш; вступ, основну частину, у якій відображені мета і завдання практики, коротка характеристика структурного підрозділу, у якому працював студент-практикант, зміст діяльності студента-практиканта за період проходження практики; щоденник практики; відгук-характеристику від бази практики; виконані індивідуальні завдання (плани-конспекти 3 реабілітаційних програм); висновки, зауваження та пропозиції щодо організації та проведення практики. Звіт про практику складається індивідуально кожним студентом. На останній сторінці звіту ставиться дата і підпис студента - практиканта.

- у щоденнику практики фіксується прибуття та вибуття студента з бази практики, календарний план проходження практики, описується самостійна робота на базі практики; щоденник має бути підписаний керівником виробничої практики від бази практики та засвідчений печаткою закладу;

- відгук-характеристика, підписана керівником (куратором) виробничої практики від бази практики, має на меті оцінити діяльність здобувача на базі практики, містить відомості про те, як він відвідував практику, чи сумлінно та якісно ставився до виконання завдань, як виявляв свої інтереси та здібності, які особисті якості проявив тощо;

- плани-конспекти 3 реабілітаційних програм виконуються у друкованому вигляді з акцентом на певний вид реабілітаційного втручання, проведеного студентом-практикантом під наглядом фізичного терапевта для осіб з захворюваннями серцево-судинної та дихальної систем.

### ***Порядок допуску звіту до захисту практики***

По завершенню виробничої «Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» студенти повинні надати керівнику практики від кафедри, не пізніше, ніж через 3 дні, звіт про проходження практики, оформлений належним чином. Звітні матеріали мають бути обов'язково перевірені керівником практики від кафедри до проведення диференційованого заліку, під час якого проводиться захист звіту, дата якого визначається деканатом. Керівник практики від кафедри на підставі аналізу поданих документів приймає рішення про допуск студента до захисту, що зазначається на звіті студента про проходження практики. Критерієм допуску до захисту практики є систематична робота здобувача на базі практики, дотримання трудової дисципліни та виконання завдань практики, передбачених програмою практики і відображених у звіті. Письмовий звіт з практики захищається здобувачем при

комісії, призначеній завідувачем кафедри, та у присутності інших здобувачів. Оцінка за захист звіту з практики є складовою загальною оцінкою диференційованого заліку за результатами проходження практики (за національною шкалою, 100-бальною шкалою та шкалою ECTS) і вноситься у залікову відомість та залікову книжку здобувача освіти за підписами членів комісії.

## **10. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ**

### **Методи навчання**

У ході проходження студентами виробничої клінічної практики використовують такі методи навчання:

1. Пояснювально-ілюстративний метод. Використовується у процесі опанування конкретних методик фізичної терапії, ерготерапії, і ґрунтується на активізації репродуктивного (відтворювального) мислення студентів.

2. Пошуковий метод. Використовується під час самостійної та індивідуальної роботи студентів. Полягає в організації активного пошуку розв'язання практичних і пізнавальних завдань. Процес мислення студентів при використанні цього методу набуває продуктивного характеру, він контролюється викладачем і коригується самими студентами.

3. Репродуктивний метод. Використовується при проведенні конкретних заходів фізичної терапії, ерготерапії під час практики і ґрунтується на засвоєнні практичних навичок на основі зразка, моделі певного виду діяльності.

4. Проблемний метод. Ґрунтується на постановці викладачем пізнавального завдання (проблеми), самостійних пошуках студентами шляхів його розв'язання, порівнянні різних поглядів і підходів до вирішення проблеми.

Інноваційні способи і методи, що використовуються в освітньому процесі, засновані на застосуванні сучасних досягнень науки та інформаційних технологій, спрямовані на підвищення якості підготовки шляхом розвитку у бакалаврів “soft-skills” (творчих здібностей, креативності, комунікації, роботи в групі і самостійно); націлені на активізацію творчого потенціалу та самостійності студентів.

### **Форми і методи контролю, критерії оцінювання**

Контроль виконання студентами завдань практики здійснюється відповідальними керівниками практики від кафедри та бази практики. Студенти-практиканти повинні виконувати свою роботу згідно індивідуального плану роботи.

Виробнича «Клінічна практика у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» оцінюється за всіма видами діяльності у процесі проведення поточного та підсумкового модульного контролю відповідно до розробленої системи балів.

*Поточний контроль* здійснюється керівниками практики упродовж проходження студентами виробничої клінічної практики шляхом аналізу та оцінки їх систематичної діяльності, дотримання трудової дисципліни та виконання завдань практики (табл. 2).

Таблиця 2

Шкала оцінювання поточного контролю під час виробничої практики

Показники	Бали
Відпрацювання робочого часу <i>(за кожен робочий день практики нараховується по 1 балу)</i>	0-20
Повнота і якість виконання завдань практики, відгук керівника практики від бази	0-15
Вчасність та якість оформлення студентом щоденника практики і звітних матеріалів	0-10
Виконання індивідуальних завдань (складання реабілітаційних програм)	0-15
<b>Загальна оцінка</b>	<b>0-60</b>

Рейтингове оцінювання поточного контролю здійснюється наступним чином:

1) *Відвідування бази практики є обов'язковим*, оскільки таким чином студент набуває практичних знань та вмінь, виконуючи завдання керівника та накопичуючи відомості для написання звіту. Контроль відвідування студентом бази практики здійснюють керівники від університету та бази практики, на якій, згідно з угодою з університетом, відбувається практика. В межах одного змістового модулю максимальна кількість балів за відвідування становить 20 балів. За кожен пропущений робочий день практики знімається 1 бал.

2) *Повнота і якість виконання студентом завдань практики, відгук керівника практики від бази є важливим показником процесу практичної підготовки*. Максимальна оцінка становить 15 балів. Оцінка за повноту і якість виконання завдань практики визначається таким чином:

15–13 балів - якщо характеристика від бази практики позитивна і до заліку надані письмові первинні матеріали результатів виконання всіх завдань практики (плани-конспекти, протоколи, виписки з історій хвороби, реабілітаційні програми);

12-8 балів - якщо характеристика від бази практики позитивна і до заліку надані письмові первинні матеріали результатів виконання більшості завдань практики;

7–4 балів - якщо характеристика від бази практики позитивна і до заліку надані не у повному обсязі письмові первинні матеріали результатів виконання завдань практики;

3–0 балів - якщо характеристика керівника від бази практики негативна і до заліку не надані або частково надані письмові первинні матеріали результатів виконання завдань практики.

3) *Вчасність та якість оформлення студентом щоденника і звітних матеріалів та представлення на перевірку керівнику* свідчить про сумлінність та дисциплінованість студента, і визначається за якістю їх оформлення та змісту. На оцінювання цього показника відводиться максимально 10 балів, які розподіляються наступним чином:

10-9 балів - якщо щоденник і звіт оформлені у відповідності з вимогами, а зміст відображає результати виконання основних завдань практики;

8-6 балів - якщо щоденник і звіт оформлені у відповідності з вимогами, а зміст не повністю відображає результати виконання основних завдань практики;

5-3 балів - якщо щоденник і звіт оформлені в основному у відповідності з вимогами, а зміст приблизно відображає результати виконання основних завдань практики;

2-0 балів - якщо щоденник і звіт не відображають результатів проходження практики або вони відсутні.

4) *Виконання індивідуальних завдань (складання реабілітаційних програм)*

15–13 балів - якщо реабілітаційні програми складені згідно вимог, містять усі необхідні компоненти реабілітаційного обстеження та втручання, визначені методи контролю проведених заходів;

12-8 балів - якщо реабілітаційні програмі містять помилки, наведені неповні компоненти реабілітаційного обстеження та втручання, можливі неточності у виборі методів контролю проведених заходів;

7–4 балів - якщо реабілітаційні програми складені поверхнево, наявні лише окремі компоненти реабілітаційного обстеження та втручання, грубі неточності у виборі методів контролю проведених заходів;

3–0 балів - якщо реабілітаційні програми складена неправильно, компоненти реабілітаційного обстеження та втручання не відповідають реабілітаційному діагнозу, неправильно вибрані методи контролю проведених заходів;

Загалом за результатами підсумкового контролю студент може отримати 60 балів.

*Підсумковий контроль* проводиться по завершенню практики шляхом оцінювання цілісної систематичної практичної діяльності студентів упродовж 4-тижневого періоду. Предметом оцінювання якості практичної підготовки студента є рівень набутих ним практичних знань та навичок, уміння вести полеміку та захищати запропоновані у звіті положення. Загальна форма звітності студентів-бакалаврів за практику – письмовий звіт з

практики, який захищається здобувачем освіти при комісії, призначеній завідувачем кафедри. Диференційований залік з практики проводиться відповідальним за практику від кафедри, у присутності всієї навчальної групи у формі усної доповіді (презентації) студента про виконану під час практики роботу з урахуванням відповідей на запитання та оцінки за його письмовий звіт. Максимальна оцінка за захист практики – 40 балів. Вона визначається у відповідності з даними таблиці 3.

Таблиця 3

Оцінювання демонстрації набутих знань і вмінь, захисту звіту про практику

Кількість балів	Критерії оцінювання
40-31	Якщо доповідь і відповіді на запитання вірні й повні
30-21	Якщо доповідь недостатньо повна, а відповіді недостатньо вірні або викладені з незначними помилками
20-11	Якщо доповідь неповна, а відповіді в основному вірні, але викладені зі значними помилками
1-0	Якщо доповідь не підготовлена або не розкриває суті проведеної роботи

Отже, якість практичної підготовки студента під час проходження виробничої «Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» оцінюється у 100 балів за такими основними показниками поточного і підсумкового модульного контролю:

- 1) відпрацювання робочого часу практики студентом на клінічній базі;
- 2) повнота і якість виконання завдань практики, відгук керівника практики від бази;
- 3) вчасність та якість оформлення студентом щоденника і звіту про практику і представлення на перевірку керівнику;
- 4) повнота і якість виконання індивідуальних завдань (складання реабілітаційних програм)
- 5) демонстрація набутих практичних знань і вмінь, захист звіту про практику.

Рейтингова залікова оцінка студента дорівнює сумі оцінок за поточний і підсумковий модульний контроль (табл. 4).

Таблиця 4

### Шкала підсумкового залікового модульного контролю

Показники	Бали
Оцінка за захист звітів про практику та демонстрацію набутих студентом практичних знань і вмінь	0-40
Поточний контроль	0-60
Загальна оцінка	0- 100

Таким чином, за отриманою студентом загальною сумою балів поточного та підсумкового модульного контролю керівник практики від університету виставляє оцінку диференційованого заліку в залікову відомість і залікову книжку за шкалою ECTS та національною шкалою (таблиця 5).

## Загальна шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мін. бал - Макс. бал
A	Відмінно	Зараховано	90-100
B	Добре		82-89
C			74-81
B	Задовільно	Не зараховано	64-73
E			60-63
Fx	Незадовільно		Не зараховано
F		0-34	

Рейтингова залікова оцінка студента не повинна бути меншою 60-ти балів. Вона дорівнює сумі оцінок за поточний і підсумковий модульний контроль (див. табл. 4).

*Якщо сумарна оцінка є меншою за 60 балів, але більшою за 35 балів, студент зобов'язаний повторно захистити звіт про практику і продемонструвати набуті практичні знання і вміння під час заліку.*

*Якщо сумарна оцінка є меншою за 35 балів, студент допускається до заліку після повторного проходження практики з дозволу завідувача кафедри або деканату.*

Таким чином, за отриманою студентом загальною сумою балів поточного та підсумкового модульного контролю керівник практики від університету виставляє оцінку в залікову відомість і залікову книжку за шкалою ECTS та національною шкалою (див. табл. 5).

За виконання розділів програми виробничої клінічної практики студент отримує такі бали:

Оцінка 90-100 – «відмінно» виставляється, якщо студент-практикант:

- виконав увесь обсяг роботи за програмою практики; усі види робіт проведені на високому науково-методичному рівні; раціонально застосовував різні методи фізичної терапії, ерготерапії, дотримувал належної трудової дисципліни; виявляв інтерес до роботи та сумлінно самостійно виконував заняття як асистент фізичного терапевта, ерготерапевта; на відповідному професійному рівні проводив реабілітаційну, просвітницьку роботу з хворими на серцево-судинні та респіраторні захворювання; володіє організаторськими здібностями, навичками спілкування й ерудицією, професійною етикою тощо; продемонстрував творче і якісне виконання всіх завдань, запропонованих керівником практики; підготував звітну документацію в зазначений термін, у точній відповідності з усіма вимогами до її змісту та оформлення; доповів результати практики на високому рівні, впевнено і вірно відповідав на додаткові запитання.

Оцінка 74-89 – «добре» виставляється якщо студент-практикант:

- виконав увесь обсяг робіт з програми практики; усі види робіт проведені на достатньому науково-методичному рівні; застосовував різні методи фізичної терапії, ерготерапії, дотримувал належної трудової дисципліни; дотримувал належну трудову дисципліну; виявляв інтерес до проведення занять з фізичної терапії та переважно самостійно виконував заняття як асистент фізичного терапевта, ерготерапевта, але недостатньо ефективно використовував окремі методи, допускав помилки при побудові, проведенні й аналізі занять з фізичної терапії, ерготерапії; проявив меншу самостійність і творчість в підготовці та проведенні різних форм реабілітаційної роботи; правильно і якісно виконував більшість завдань, проте у деяких допустив помилки, недоліки; надав звітну документацію в зазначений термін і відповідно до основних вимог; доповів

результати практики на достатньому рівні, загалом правильно відповідав на поставлені запитання, допускав окремі помилки і неточності.

Оцінка 60-73 – «задовільно» виставляється якщо студент-практикант:

- виконав усі види робіт практики на недостатньому науково-методичному рівні, застосовував одноманітні прийоми організації та проведення занять з хворими на серцево-судинні та респіраторні захворювання; допускав суттєві помилки у побудові, проведенні й аналізі занять з фізичної терапії; порушував трудову дисципліну, пропускав дні практики; виявляв слабкий інтерес до проведення занять з фізичної терапії, ерготерапії і загалом до професії; виконав тільки окремі завдання виробничої Клінічної практики; демонстрував відсутність ініціативи, прагнення використати додаткові методичні матеріали; надав звітну документацію, що не повністю відповідає вимогам за змістом та оформленням; доповів результати практики на недостатньому рівні, при відповіді на додаткові запитання відповідав переважно неправильно і неточно.

Оцінка 0-59 – «незадовільно» виставляється якщо студент-практикант:

- допускав серйозні помилки під час організації та проведення занять з фізичної терапії, ерготерапії інших форм практичної діяльності у якості фізичного терапевта, ерготерапевта; відсутні знання при побудові, проведенні й аналізі занять із застосуванням засобів фізичної терапії, ерготерапії; виявлено незнання основних методичних прийомів побудови реабілітаційного процесу; не дотримувал належної трудової дисципліни, пропустив більшу кількість робочих днів практики; характерна відсутність інтересу до проведення занять з фізичної терапії і загалом до професії; студент показав слабе володіння професійною етикою, навичками спілкування та відсутність готовності до проведення реабілітаційної роботи. Продемонстрував відсутність необхідних здібностей до організації реабілітаційного процесу, підтримання робочої атмосфери, дисципліни на заняттях, встановлення контакту з пацієнтами, яким проводить застосування заходів фізичної терапії, ерготерапії, низький рівень загальної й педагогічної культури; невміння застосовувати знання для вирішення практичних завдань; недбале виконання завдань практики; надання звітної документації, що не відповідає вимогам за змістом і оформленням.

Студенти-практиканти несуть повну відповідальність за виконання робочої програми виробничої клінічної практики. Студент, який не виконав у повному обсязі робочу програму практики або отримав негативну залікову оцінку з практики, може бути відрахованим з університету за поданням декана факультету. У разі невиконання повного обсягу програми практики за поважної причини, практика може бути подовжена студенту за його зверненням і наданням відповідних підтверджуючих документів на відповідний строк без відриву від навчальних занять на факультеті.

Підведення підсумків практики проводиться відповідальними за практику від кафедри після завершення заліку у присутності всіх практикантів. Під час підведення підсумків керівники визначають ступінь виконання програми практики, аналізують типові приклади дій практикантів, відмічають кращих, доводять рекомендації та завдання з використання набутого досвіду і нових знань.

Кожному практиканту повідомляється індивідуальна загальна оцінка за практику за отриманою студентом загальною сумою балів поточного та підсумкового модульного контролю. Керівник практики від кафедри оформлює звіт за результатами практики.

## **11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ**

### **Основна література**

1. Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», поточна редакція від 07.09.2023.
2. Наказ МОЗ України від 23.05.2018 № 981 "Про затвердження перекладу Міжнародної

- класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків".
3. Мухін В.М. Фізична реабілітація: Підручник, 3-тє вид., перероблене та доповнене. Київ: Олімпійська література, 2010. 488 с.
  4. Григус І. М. Фізична реабілітація в пульмонології : навчальний посібник. 2-ге, виправлене. Рівне : НУВГП, 2018. 258 с.
  5. Григус І. М., Брега Л. Б. Фізична терапія в кардіології: навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2018. 268 с.
  6. Протокол надання реабілітаційної допомоги пацієнтам з коронавірусною хворобою (COVID-19) та реконвалесцентам. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 771 від 20.04.2021 р.
  7. Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів / За ред. проф. Ю.М. Мостового. 22-ге вид., перероб. Київ, Центр ДЗК, 2017. 616 с.
  8. Козак Д.В., Давибіда Н.О. Лікувальна фізична культура: посібник. Тернопіль, ТДМУ «Укрмедкнига», 2019. 136 с.
  9. Фізіотерапія : підручник / за ред. проф., д. мед. н. О. А. Владимірова, проф., д. мед. н. В. В. Єжова. проф., д. мед. н. Г. М. Пономаренко. Київ : Формат, 2013. 432 с.

#### Допоміжна література

1. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації [навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів] / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський, Л. Войчишин. Л.: ЗУКЦ, 2010. 240 с.
2. Передерій В.Г., Ткач С.М. Основи внутрішньої медицини / Том II / Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2009. 784 с.
3. Передерій В.Г., Ткач С.М. Основи внутрішньої медицини / Том I / Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2009. 640 с.
4. Внутрішня медицина: підручник / Н.М. Середюк, Є.М. Нейко, Г.П. Вакалюк та ін.; за ред. Є.М. Нейка. К.: Медицина, 2009. 1104 с.
5. Методична розробка до лабораторних занять з дисципліни «Діагностика та програми фізичної терапії при захворюваннях внутрішніх органів» / Укладачі: К.П. Мелега, Ю.В. Дуткевич-Іванська. Ужгород, 2017. 56 с.
6. Лікувальна фізична культура: Підручник / В.С. Соколовський, Н.О. Романова, О.Г. Юшковська. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2005. 234 с.
7. Основи спортивної медицини: Навч. посібник / К.П. Мелега. Ужгород, Вид-во УжНУ «Говерла», 2023. 300 с.
8. Пешкова О. В. Фізична реабілітація при захворюваннях внутрішніх органів: навчальний посібник. Харків : СПДФО, 2011. 312 с.
9. Богдановська Н.В. Фізична реабілітація хворих різних нозологічних форм. Навчальний посібник. Запоріжжя, 2011. 314с.
10. Івасик Н. Фізична реабілітація при порушенні діяльності органів дихання. Львів, 2012. 192 с.
11. Юшковська О. Г. Фізична реабілітація хворих на ішемічну хворобу серця. Одеса: «Видавництво ВМВ». 2000. 224 с.
12. Вакуленко Л.О, Прилуцька Г. В., Вакуленко Д. В. Лікувальний масаж. Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. 448 с.
13. Самосюк І. З., Копчак С. К., Губенко В. П. та ін. Лікувальні види масажу в лікуванні та профілактиці бронхіальної астми: навчально-методичний посібник. Київ: СПД«КВК», 2010. 128 с.
14. Самойленко В. Б., Яковенко Н. П., Петряшев І. О. та ін. Медична і соціальна реабілітація: підручник. Київ: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2018. 464 с.
15. Амосова К. М., Конопльова Л. Ф., Сидорова Л. Л., Мостбауер Г. В. Практикум з внутрішньої медицини : навчальний посібник. Київ : Український медичний вісник.

2012. 416 с.

16. Алексєєв О. І., Алексєєва С.І. Історія хвороби. Навчальний посібник для студентів відділення фізичної реабілітації. Дрогобич: «Вимір», 2004. 32с.
17. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.
18. Бойчук Т., Голубева М., Левандовський О. Методичні принципи оцінювання результатів виробничої практики в системі підготовки фахівців фізичної реабілітації. Молода спортивна наука України. 2008. Т. 4. С. 18-22.

### **Інформаційні ресурси в мережі Інтернет**

1. Навчально-методичні матеріали «Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» на сайті електронного навчання ДВНЗ «УжНУ». URL: <https://e-learn.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=6276>
2. Робоча програма дисципліни «Клінічної практики у фізичній терапії, ерготерапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної системи» на сайті електронного навчання ДВНЗ «УжНУ». URL: <https://e-learn.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=6276>
3. Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>
4. Наказ МОЗ України від 23.05.2018 № 981 "Про затвердження перекладу Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків". URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-23052018--981-pro-zatverdzhennja-perekladu-mizhnarodnoi-klasifikacii-funkcionuvannja-obmezhen-zhittedijalnosti-ta-zdorovja-ta-mizhnarodnoi-klasifikacii-funkcionuvannja-obmezhen-zhittedijalnosti-ta-zdorovja-ditej-i-pidlitkiv>
5. PEDro «Доказова База Даних з Фізичної Терапії (Physiotherapy Evidence Database)» URL: <https://e-learn.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=6243>
6. Державний експертний центр МОЗ України / Реєстр медико-технологічних документів / Галузеві стандарти та клінічні настанови. URL: [https://www.dec.gov.ua/cat\\_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinichni-nastanovi/](https://www.dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinichni-nastanovi/)
7. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 20.04.2021 № 771 «Протокол надання реабілітаційної допомоги пацієнтам з коронавірусною хворобою (COVID-19) та реконвалесцентам» [Електронний ресурс]: URL: [https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/2021\\_771\\_covid19\\_rehabilit.pdf](https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/2021_771_covid19_rehabilit.pdf)
8. Компендіум — лікарські препарати / Підручники / Внутрішня медицина (В.І. Денесюк, О.В. Денесюк, за ред. В.М. Коваленка, 2019). URL: <https://compendium.com.ua/uk/tutorials-uk/>
9. Сайт Українського товариства фізичної та реабілітаційної медицини. URL: <http://www.utfrm.com.ua/>
10. Сайт Української асоціації фізичної терапії. URL: <https://physrehab.org.ua/uk/home/>
11. Сайт «Медико-соціальна реабілітація хворих із патологією серцево-судинної системи, органів дихання та шлунково-кишкового тракту». URL: [http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/distance/classes\\_stud/Українська/2 курс/Медична та соціальна реабілітація/2 розш. мет.htm](http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/distance/classes_stud/Українська/2 курс/Медична та соціальна реабілітація/2 розш. мет.htm)
12. Альянс Європейських органів Фізичної та Реабілітаційної Медицини. Біла Книга з Фізичної та Реабілітаційної Медицини (ФРМ) в Європі. Розділ 7. Сфера клінічних компетентностей: ФРМ на практиці. Укр журнал ФРМ. 2018; 2(2): 113-144. URL: <http://www.whitebookprm.eu/wp-content/uploads/2019/03/WB-2018-3rd-Edition-UA-fin.pdf>

**Результати перегляду  
робочої програми практики**

Робоча програма перезатверджена на 20\_\_\_ / 20\_\_\_ н.р. без змін; зі змінами (Додаток \_\_\_).  
(потрібне підкреслити)

протокол № \_\_\_ від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_\_ р. Завідувач кафедри \_\_\_\_\_  
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20\_\_\_ / 20\_\_\_ н.р. без змін; зі змінами (Додаток \_\_\_).  
(потрібне підкреслити)

протокол № \_\_\_ від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_\_ р. Завідувач кафедри \_\_\_\_\_  
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20\_\_\_ / 20\_\_\_ н.р. без змін; зі змінами (Додаток \_\_\_).  
(потрібне підкреслити)

протокол № \_\_\_ від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_\_ р. Завідувач кафедри \_\_\_\_\_  
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20\_\_\_ / 20\_\_\_ н.р. без змін; зі змінами (Додаток \_\_\_).  
(потрібне підкреслити)

протокол № \_\_\_ від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_\_ р. Завідувач кафедри \_\_\_\_\_  
(підпис) (Прізвище ініціали)